

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 10 juni – 10:30 uur d.d. 11 juni

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Besmet ziekenhuispersoneel IC-personeel Kankerpatiënten 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Nertsenfokkers Kermisexploitanten Ontwikkelaars van coronamedicatie en -vaccins 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Hoogleraren en artsen Vakbonden

Samenvatting

- Gistermiddag is er volop aandacht voor het spoeddebat in de Amsterdamse gemeenteraad. Tegelijkertijd houden media de toestroom van mensen naar het protest in het Amsterdamse Nelson Mandelapark nauwgezet in de gaten. NOS en NU.nl hebben voor beide evenementen een nieuw liveblog aangemaakt. Vanochtend demonstreren kermisexploitanten op het Malieveld in Den Haag. Zij hebben met 'ongeloof' en 'woede' kennisgenomen dat zij met (slechts) 10 kermisvoertuigen mogen demonstreren i.p.v. met de 150 zoals ze dat hadden aangevraagd. RTL-liveblog: 'Kermisstoet op weg naar Malieveld, er komt geen einde aan. Poffertjeskramen, kassakarretjes, suikerspinkramen, octopussen, ze rijden hier allemaal'.
- Er worden nog altijd zorgen geuit over de nieuwe coronawet. Volgens De Telegraaf vrezen critici dat het kabinet een 'blanco volmacht' krijgt bij het opleggen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Een journalist zegt dat de coronawet alle grondwettelijke normen zou overtreden. Enkele hoogleraren vragen zich af hoelang de nieuwe wet van kracht blijft; 'Gaat het om een half jaar en ligt het dan weer bij het parlement? Of gaat het om een langere periode?'. Steun komt van Noodrechtsspecialist Adriaan Wierenga (RUG). Wierenga ziet enkel voordelen: 'Onder de oude situatie was er een noodverordening van kracht die drie grote problemen gaf die deze nieuwe wet verhelpt'. Wierenga pleit er wel voor om van de spoedwet een noodwet te maken zodat het parlement beslist over de duur dat de wet van kracht is.
- 'Maak zorg fors eenvoudiger', die oproep prijkt vanochtend op de voorpagina van NRC. Een groep hoogleraren, longartsen, urologen en huisartsen pleit in een manifest dat de zorg simpeler moet. Zonder veel bureaucratie, met minder marktwerking en strakker door de overheid geleid. Ze worden naar eigen zeggen gesteund door ruim duizend collega's. De opstellers van het manifest willen daarnaast dat het kabinet meer tempo maakt met hun 'presentatie over de visie op de zorg' (de contourennota). Kamerleden Ellemeet, Hijink en Marijnissen reageren via Twitter en herhalen uit het manifest dat de coronacrisis laat zien dat het 'anders kan'. Ellemeet spreekt daarbij van 'beter organiseren', Marijnissen denkt aan een zorgstelsel 'zonder markt en zonder bureaucratie'.
- Inzake de voorbereiding op de tweede golf waarvoor Ernst Kuipers is gevraagd zegt het Amsterdam UMC dat het structureel oprekken van het aantal IC-verpleegkundigen op patiënten naar 1 op 4 onverantwoord zou zijn. Uit wetenschappelijke studies zou blijken dat de kwaliteit van zorg dan omlaaggaat. En ook het inzetten van andere verpleegkundigen zou op lange termijn geen oplossing bieden. Hoofd IC Armand Girbes ziet wel mogelijkheden in het verkort opleiden van verpleegkundigen die al dichtbij het IC-werk staan. "Maar die zijn eigenlijk ook op andere plekken hard nodig. Uiteindelijk moet er gewoon structureel meer personeel bij, en dat is niet zomaar geregeld." Het vak van IC-verpleegkundige zou boven alles geherwaardeerd moeten worden door onder meer een hoger salaris toe te kennen.
- De Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten (NFK), Borstkanker Vereniging Nederland, Stichting Darmkanker en Stichting Olijf trekken aan de bel bij het Ministerie van VWS. Belangenbehartiger Irene Dingemans (NFK) zegt dat ze organisaties zich klaar maken voor een 'inktzwart scenario'. "Al die uitgestelde zorg komt de komende maanden als een golf over ons heen". De nood wordt bovendien alleen maar groter omdat onderzoeken starten met beperkte capaciteit.
- Er is redelijk wat aandacht voor Nederlandse ontwikkelingen op het gebied van medicijnen en vaccins. Zo is een Gronings lab bezig met onderzoek naar de werking van een corona medicijn, om escalatie van de ziekte tegen te gaan. Het AD meldt dat het coronavaccin, dat door het bedrijf Janssen Vaccines in Leiden wordt ontwikkeld, in de tweede helft van juli al op mensen kan worden getest.

- Uit een peiling van NU.nl onder 3.500 inwoners van Eindhoven, blijkt dat steeds minder mensen bezorgd zijn over de coronacrisis. Ook de trend waarin de coronamaatregelen steeds minder streng worden opgevolgd, zet zich voort. Het 1,5 meter afstand houden wordt steeds minder strikt nageleefd, net als het bezoek van maximaal drie mensen en zoveel mogelijk thuisblijven.

Karakterisering berichtgeving

- De NOS en NU.nl starten woensdag naast het corona-liveblog nog twee andere liveblogs over de demonstratie in Amsterdam en het spoeddebat rondom de gang van zaken over het protest op de Dam.
- NU.nl: 'Aantal nieuwe besmettingen (184) blijft stijgen na uitbreiding testbeleid'.
- Trouw: 'De inkt is nog niet droog en de nieuwe coronawet ligt al onder vuur. Waar zit 'm de kneep?'
- Met een paginagrote advertentie in de Volkskrant vraagt de horeca hetzelfde behandeld te worden als de andere sectoren. 'Mark mag met meten met twee maten, maar met twee maten naar de horeca mag niet'. Op de gebruikte hashtag #horecazorg in de advertentie komt nog niet terug op Twitter.
- NU.nl heeft besloten niet meer elke dag een los bericht van de dagstatistieken te publiceren. Wel plaatsen zij elke dag de cijfers in hun liveblog. Op dinsdagen verschijnt er wel een los artikel, en bij plotselinge veranderingen in de statistieken ook.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtofferaantallen

- Het aantal coronapatiënten op de ic is gedaald met elf. Er liggen nu nog tachtig patiënten op de ic.

Identiteiten

- In ziekenhuis MCL in Leeuwarden zijn vijf medewerkers besmet met het coronavirus. Het gaat om mensen van de chirurgische verpleegafdeling. Operaties waarbij mensen op de betreffende afdeling terecht zouden komen, zijn voorlopig uitgesteld.

Oorzaken

- De Amerikaanse vicepresident Mike Pence heeft bekendgemaakt dat er nog geen teken is dat er sprake is van een stijging van het aantal coronabesmettingen als gevolg van de protesten in het land. "Bijna twee weken na de eerste protesten zien we nog geen stijging" zei hij in een interview met tv-zender Fox Business. "Veel mensen dragen mondkapjes en houden afstand."
- Onderzoekers die zijn verbonden aan de universiteit van Bremen schatten dat 60% van de Duitsers die zijn overleden aan het coronavirus, woonde in een verpleeghuis of werd ambulantly verpleegd.

Scenario's

- Maarten Postma, hoogleraar global health economics (UMCG), zegt dat een vaccin tegen Covid-19 er op z'n allervroegst over een half jaar is, maar waarschijnlijk pas over twee jaar. Postma denkt dat de productie van het vaccin zich deels zal onttrekken aan de krachten van de vrije markt. De prijs van het vaccin mag niet te hoog worden. De hoogleraar verwacht dat bij de productie van het vaccin een publiek-private samenwerking tot stand komt tussen overheden en farmaceutische bedrijven. Ook denkt hij dat er meerdere soorten vaccins op de markt komen.

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Op de social media kanalen van minister De Jonge komen praktische vragen binnen of opa's en oma's hun kleinkinderen mogen bezoeken en wanneer je met meer mensen (familieleden) in de auto mag. Daarnaast hopen mensen dat terrassen en musea de persoonsgegevens allemaal weer op tijd verwijderen.
- Op de corporate kanalen van VWS komen vragen terug of kinderen met verkoudheidsklachten echt moeten thuisblijven? En of een kind de leraar kan besmetten. Discussies zijn er over de huidige regels qua afstand tussen jongen boven de 12 en onder de 12 jaar. Zorgen zijn er over een tekort aan testlocaties en dat het niet veilig zou zijn om te vliegen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De Telegraaf heeft het over 'coronabijvangst': volgens de krant ziet het Nederlands Referentielaboratorium voor Bacteriële Meningitis een daling van ziekten zoals hersenvliesontsteking en bloedvergiftiging. De grootste impact komt door de hygiënemaatregelen en de social distancing. Ook het aantal kinderziekten zoals buikgriep, oor- of oogontsteking, kinkhoest en krentenbaard namen met tienduizenden gevallen af.

- Volgens de WHO is het nog niet duidelijk wat voor invloed de seizoenen hebben op de verspreiding van het coronavirus. Volgens expert Mike Ryan (WHO) moeten we niet de hoop hebben dat de stijgende temperatuur op het noordelijk halfrond tijdens de zomer 'de oplossing zal zijn voor het virus'.
- De Leidse drogist Boerhaave biedt vanaf vrijdag een corona-zelftest aan. Met de test kan aangetoond worden of iemand corona heeft gehad. Voor zover de eigenaar weet, heeft slechts een handjevol drogistertijen de test nu in huis. 'De gebruiker dient met materiaal uit het doosje zelf enkele druppels bloed af te nemen, die hij of zij naar een laboratorium toe moet sturen. Twee dagen na ontvangst in het laboratorium is de uitslag met een persoonlijke code al online te zien. De producent, Mediphos OTC, meent dat de test met 96 tot 100% zekerheid kan vaststellen of iemand besmet is geweest met het coronavirus'. Het bedrijf benadrukt dat er bij een positieve test nog geen sprake is van immuniteit tegen het coronavirus.
- De Europese Commissie wil dat onlineplatforms als Facebook, Google en Twitter elke maand rapporteren over hoe ze de 'massieve golf van valse en misleidende informatie over het virus' aanpakken. Volgens de EU zijn voor Rusland en China "betrokken bij gerichte beïnvloedingsoperaties en desinformatiecampagnes in de Europese Unie, omliggende landen en wereldwijd".
- De officiële Nijmeegse Vierdaagse is afgelast vanwege het coronavirus, maar deelnemers kunnen alsnog meedoen aan de wandeltocht. De Koninklijke Wandelbond Nederland (KWBN) lanceert een app waarmee iedereen zijn eigen Vierdaagse kan lopen.

Coronamedicijn en -vaccin

- Nederlandse studie waarbij coronapatiënten werden behandeld met twee malariamedicijnen is definitief stopgezet. De onderzoekers zijn het vertrouwen kwijt dat de middelen, een gunstig effect laten zien.
- Het coronavaccin dat door het bedrijf Janssen Vaccines in Leiden wordt ontwikkeld, kan in de tweede helft van juli al op mensen worden getest, zo meldt het AD. Eerst sprak Janssen de verwachting uit dat er in september kon worden begonnen, later werd dat bijgesteld naar augustus. De studie zal plaatsvinden onder 1.045 gezonde volwassenen tussen de 18 en 55 jaar in België en de Verenigde Staten. Tegelijk blijft het bedrijf zich ook inspannen om de productie van het vaccin op te hogen, zelfs nu nog niet duidelijk is of het middel ook echt werkt. Het doel is om in de loop van 2021 wereldwijd 1 miljard doses te kunnen produceren.
- Een Gronings lab is bezig met onderzoek naar de werking van een corona medicijn, om escalatie van de ziekte tegen te gaan. Het gaat om een bestaand product dat ontstekingsreacties zoals bijvoorbeeld bij reuma en koorts kan onderdrukken. Momenteel worden er duizenden bloedmonsters van zieke coronapatiënten geanalyseerd. "De eerste resultaten zijn hoopvol", aldus een onderzoeker.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Uit een peiling van NU.nl onder 3.500 inwoners van Eindhoven, blijkt dat steeds minder mensen bezorgd zijn over de coronacrisis. Stress, spanning en frustraties zijn wel weer toegenomen. Op andere vlakken zijn er weinig veranderingen. Gevoelens van eenzaamheid spelen nog steeds met name onder jongeren en anderstaligen. Ook de trend waarin de coronamaatregelen steeds minder streng worden opgevolgd, zet zich voort. Het 1,5 meter afstand houden wordt steeds minder strikt nageleefd, net als het bezoek van maximaal drie mensen en zoveel mogelijk thuisblijven. Dit constateren deelnemers aan de enquête bij zichzelf maar ook bij anderen. Het vertrouwen in de landelijke overheid, de gemeente Eindhoven, de gezondheidszorg en in het RIVM blijft rond de 80%. Dat is wel iets lager dan bij eerdere peilingen.
- Een telefoonstoring bij Vodafone leidt donderdagochtend tot problemen met vaste telefonie. Op Twitter melden meerdere ziekenhuizen vanwege de storing momenteel niet telefonisch bereikbaar te zijn. De storing begon de nacht van woensdag op donderdag om 02.30 uur. Onder meer het UMC Utrecht en het Erasmus MC in Rotterdam zijn getroffen door de storing. De ziekenhuizen hebben tijdelijke noodnummers ingesteld om telefonisch bereikbaar te blijven. Ook GGD-regio Utrecht en Veiligheidsregio Utrecht waren niet telefonisch bereikbaar. De storing was rond 10.30 uur verholpen. "Alle diensten voor zakelijke klanten komen nu geleidelijk weer terug."
- Logopedisten merken dat veel mensen die het coronavirus hebben gehad, kampen met stemproblemen. Ze zijn hees, schor of hebben een brok in de keel nadat ze het coronavirus hebben gehad. Logopedisten geven aan dat met stemtraining en stemtechnieken de klachten weg kunnen gaan.
- Naar inschatting Maarten Postma, hoogleraar global health economics (UMCG), van zijn ongeveer honderd laboratoria bezig met het ontwikkelen van een vaccin. Niet alleen in het Westen, maar vooral ook in China en India. Veel van die ontwikkeltrajecten zijn nog experimenteel. Bij de volgende fase van het onderzoek naar een vaccin zijn zo'n twintig labs betrokken. In latere fases proberen de labs samen te werken met farmaceutische concerns, legt de Groninger hoogleraar uit. Die hebben jarenlange ervaring met de

grootschalige productie van medicijnen en vaccins en het testen daarvan op mensen. De productie zal volgens hem straks over de hele wereld plaatsvinden.

- In het AD een reportage van Sjouke, die zijn jong dementerende vrouw, Jeannette na twaalf weken weer ziet. Na het bezoek zegt Sjouke bij het afscheid: "Met een naaste in een verzorgingshuis ben je zo afhankelijk, dat je niet durft te schreeuwen over het afnemen van hun vrijheid. Je bent bang dat het lijkt alsof je de verzorgenden in de tehuizen, die ongelooflijk hun best doen, verantwoordelijk stelt. En dat wil ik ook niet, omdat ik zie dat hun liefde voor hun patiënten bijna net zo groot is als mijn liefde voor haar. Maar laten we met z'n allen besluiten dat we dit nooit meer zo doen."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- Brancheorganisatie OV-NL meldt dat passagiers gehoorzaam om gaan met de coronaregels. Het aantal uitgedeelde boetes is laag en de meeste reizigers dragen een mondkapje.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- *Hubert Bruls* (voorzitter *Veiligheidsberaad*) waarschuwt voor 'chagrijn' over de huidige maatregelen. "Ik merk dat het voor ons allemaal heel erg moeilijk is om ons nog aan de beperkingen te houden. We mogen weer van alles: op pad gaan, naar de stad, naar een attractiepark, op een terras zitten. Maar ik vraag wel begrip voor de maatregelen die er nog zijn."

Manifest voor simpelere zorg

- Een groep hoogleraren, longartsen, urologen en huisartsen pleit in een manifest (gericht aan politiek Den Haag) dat de zorg simpeler moet. Zonder veel bureaucratie, met minder marktwerking en strakker door de overheid geleid. Ze worden naar eigen zeggen gesteund door ruim duizend collega's. Volgens de groep heeft de coronacrisis "de problemen waarmee de gezondheidszorg al jaren te kampen heeft nog pijnlijker zichtbaar" gemaakt. Het gaat onder andere om het tekort aan personeel, een gebrek aan regie, te veel bureaucratie en het verlenen van onnodige zorg. Dat moet volgens hen anders. "In het huidige zorgstelsel is vaak onduidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is en wie wanneer de regie voert", schrijven de artsen. "Er wordt te veel overgelaten aan de markt, aan lagere overheden als gemeenten en het 'veld.'" Ook zien zij dat "de principes van marktwerking en concurrentie" een goede zorg in de weg staan. De artsen roepen volksvertegenwoordigers op zich "concreet uit te spreken, hoe u denkt de schaarste in de zorg te verdelen en hoe u de regie hierover in handen wilt nemen". Ook willen ze dat de overheid niet wegloopt voor grote preventieve maatregelen zoals "het stoppen van tabaksgebruik, het instellen van de suikertax, van mentale weerbaarheid- en beweegprogramma's, en het aanpakken van luchtverontreiniging". In het manifest nodigen de artsen Eerste en Tweede Kamerleden uit om met hen rondetafelgesprekken te voeren. "Zodat u direct van de werkvloer hoort welke problemen nu opgelost moeten en ook kunnen worden.". De opstellers van het manifest willen daarnaast dat het kabinet meer tempo maakt met hun presentatie over de visie op de zorg.
- *GroenLinks-Kamerlid Corinne Ellemeet* reageert via Twitter: "Minder marktwerking, minder onnodige zorg, minder bureaucratie. - het kan en levert veel goeds op. Deze coronacrisis laat zien dat we de zorg beter kunnen organiseren. Dat mogen we niet loslaten." *SP-Kamerlid Maarten Hijink* reageert via Twitter: "Fantastisch initiatief van deze Dappere Dokters. Vereenvoudig de zorg, gooi de marktwerking eruit en schrap onzinnige bureaucratie en overbodige behandelingen. Maar bovenal: werk samen en beloon verpleegkundigen en verzorgenden beter! *SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen* reageert via Twitter: "Als corona iets aantoonde, dan is het dat de zorg heel goed zonder markt en zonder bureaucratie kan. Het kan anders en het moet anders. Als het aan de SP ligt, beginnen we daar vandaag mee."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- *De Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten (NFK), Borstkanker Vereniging Nederland, Stichting Darmkanker en Stichting Olijf* trekken aan de bel bij het Ministerie van VWS. Belangenbehartiger Irene Dingemans (NFK) zegt dat ze organisaties zich klaar maken voor een 'inktzwart scenario'. "Al die uitgestelde zorg komt de komende maanden als een golf over ons heen". De nood wordt bovendien alleen maar groter omdat onderzoeken starten met beperkte capaciteit.
- Ziekenhuizen in Brabant en Limburg kijken terug op de afgelopen maanden en stellen dat zij een code zwart naderden ondanks de verdubbeling van het aantal ic-bedden. Directeur David Jongen van Zuyderland zegt dat Nederland nog nooit zo dicht tegen deze code zou hebben gezeten. Een protocol dan wel richtlijn om in deze situatie te hanteren, als die zich voordoet zou van groot belang zijn om zorgprofessionals enige houvast

te geven. Directeur Geert van den Enden van Bernhoven vindt het belangrijk om deze, vanwege de rust die is wedergekeerd, juist nu met elkaar vast te stellen.

- Inzake de voorbereiding op de tweede golf waarvoor *Ernst Kuipers* is gevraagd zegt het *Amsterdam UMC* dat het structureel oprekken van het aantal IC-verpleegkundigen op patiënten naar 1 op 4 onverantwoord zou zijn. Uit wetenschappelijke studies zou blijken dat de kwaliteit van zorg dan omlaaggaat. En ook het inzetten van andere verpleegkundigen zou op lange termijn geen oplossing bieden. Hoofd IC Armand Girbes ziet wel mogelijkheden in het verkort opleiden van verpleegkundigen die al dichtbij het IC-werk staan. "Maar die zijn eigenlijk ook op andere plekken hard nodig. Uiteindelijk moet er gewoon structureel meer personeel bij, en dat is niet zomaar geregeld." Het vak van IC-verpleegkundige zou boven alles geherwaardeerd moeten worden door onder meer een hoger salaris toe te kennen.
- *Internist-neuroloog Raphaël Duivenvoorden (Radboudumc)* zegt niet precies te weten hoeveel mensen hydroxychloroquine genomen hebben in Nederland. Op basis van AD-berichtgeving zegt hij dat tussen de 70 en 90% van de 12.000 opgenomen coronapatiënten het middel hebben genomen in het ziekenhuis. Duivenvoorden denkt niet dat patiënten langer op de IC hebben gelegen door het middel te nemen.
- Volgens *arts-microbioloog Marc Bonten (UMC Utrecht)* is het heel slecht nieuws dat het Nederlandse onderzoek naar het malariamedicijn hydroxychloroquine bij de behandeling van coronapatiënten is stopt gezet. "Toen de epidemie begon, gold dit als het meest kansrijke geneesmiddel. [...] In het laboratorium werkte het remmend op het virus. Maar dat zien we wel vaker; dat een geneesmiddel in het lab veelbelovend is, maar als het in mensen getest wordt, het helaas tegenvalt." Toch heeft Bonten hoop over hydroxychloroquine. "Wellicht kan het nog een rol spelen in de fase daarvoor, dus bij mensen die de infectie hebben, maar niet in het ziekenhuis liggen. Misschien zie je dan dat ze minder kans hebben om in het ziekenhuis te komen. Zo'n onderzoek loopt bij Britse huisartsen. Ik ben heel benieuwd naar de uitkomsten daarvan." Tevens denkt Bonten dat internationale samenwerking, in het onderzoek naar de behandeling van COVID-19, nog belangrijker is vanwege het steeds kleinere aantal patiënten dat wordt opgenomen in het ziekenhuis. *Martijn van Hemert, onderzoeksleider aan het LUMC en gespecialiseerd in antivirale middelen*, legt ook uit dat je voor betrouwbaar onderzoek voldoende patiënten nodig hebt.
- *Vakbonden* vrezen dat werknemers in de publieke sector de dupe worden als de overheid moet gaan bezuinigen. Zij doen daarom een appel op Tweede Kamerleden, ministers en werkgeversorganisaties voor "een herwaardering van de publieke sectoren".

Zorgen over de coronawet

- Volgens *journalist Dieuwertje Kuijpers* overtreedt de coronawet alle grondwettelijke normen. "Het is een schending van de, nota bene door de ministers zelfbedachte huisregels van de Rijksoverheid". Kuijpers maakt zich met name zorgen om één 'sneaky zin' in het ontwerp. "Er staat: 'Bij ministeriële regels kunnen andere regels worden gesteld over andere maatregelen die de kans op verspreiding kunnen beperken'. Dat wil zeggen: alle maatregelen die enigszins raken aan de coronamaatregelen, kunnen buiten de Eerste en Tweede Kamer om genomen worden". Kuijpers begrijpt dat "Kim Un de Jonge" de wet graag wil doorvoeren. "Het is natuurlijk heel handig om te regeren zonder die vervelende volksvertegenwoordigers." Volgens haar is het nu aan de volksvertegenwoordigers en de media om kritisch te blijven omdat de ervaring leert dat wanneer macht eenmaal is gegeven, deze lastig is terug te vorderen.
- Volgens Trouw oordelen de rechtspraak, de Nationale Ombudsman, gemeenten en burgemeesters scherp op het wetsvoorstel. "Het kabinet moet veel beter uitleggen waarom het ingrijpt op belangrijke vrijheden van burgers, zoals bij het bezoekverbod in verpleeghuizen, bij de sluiting van scholen of bij de lancering van een corona-app. De verantwoording aan de burgers komt er bekaaid af, stelt de Ombudsman. Onduidelijk is ook hoe burgers bezwaar kunnen maken. De gemeenten hebben niet helder voor ogen wie welke bevoegdheden heeft en hoe daarbij de macht is verdeeld tussen burgemeesters en de landelijke overheid. Juristen stellen tot slot dat het wetsvoorstel neerkomt op de invoering van 'decretenbestuur', waarbij ministers mogen handelen zonder de gebruikelijke parlementaire controle."
- In het 'commentaar' in de Volkskrant schrijft Sander van Walsum dat de poging van het kabinet om de coronamaatregelen in een wet te verankeren bij hoogleraar staatsrecht Wim Voermans associaties opwekt met predemocratische tijden: "Met de coronawet zijn we terug bij koning Willem I'. Van Walsum noemt de coronawet minder arbitrair dan een noodverordening, maar ze zou ook willekeur bestendigen. Zoals wat verstaat iemand onder 'veilige afstand'. En hoe tijdelijk is deze tijdelijke wet? 'Met de beantwoording van deze vragen is mogelijk meer tijd gemoeid dan het kabinet er nu voor beschikbaar stelt. Maar voortzetting van het regime van noodverordeningen is te verkiezen boven een wet met gebreken.'

- *Hoogleraar staatsrecht Douwe Jan Elzinga (Rijksuniversiteit Groningen)* is van mening dat de noodverordeningen die nu van kracht zijn, niet kunnen blijven gelden nu de crisis minder nijpend is. 'Daarom moet je de democratie herstellen en gemeenteraden en de Eerste en Tweede Kamer erbij betrekken. [...] De nieuwe noodwet moet draagvlak creëren en democratische inspraak waarborgen, maar het voorstek dat er nu ligt, doet geen van beide. Het zet zowel gemeenten als parlement buitenspel. Waarom moet het er in twee weken doorheen worden gejaagd?' Volgens Elzinga moet een goede nieuwe noodverordening concreet zijn: als besmettingsscenario A gebeurt, gaan we vrijheid B beperken. Ministers mogen van hem geen carte blanche krijgen.
- *Noodrechtsspecialist Adriaan Wierenga (RUG)* vindt de ophef over deze nieuwe verbazingwekkend. Volgens hem zijn er enkel voordelen. 'Nu krijgt het parlement beter de kans de macht te controleren.' Wierenga: Ten eerste werden de grondrechten stevig ingeperkt, terwijl dat op decentraal niveau van veiligheidsregio's grondwettelijk niet is toegestaan. De nieuw voorgestelde spoedwet ondervangt dat probleem. Ten tweede waren er problemen met de decentrale handhaving. In de ene regio werd strenger gehandhaafd dan in de ander. Ten derde was er een probleem met de oude noodverordening op vlak van democratische verantwoording.' Het enige wat je zou kunnen toevoegen: maak van de spoedwet ook een noodwet, zodat het parlement beslist over de duur dat de wet van kracht is. Je zou in ieder geval de werkingsduur in plaats van een jaar op twee maanden kunnen zetten, dan dwingt de Kamer tussentijdse evaluatie af. Zo houdt het parlement beter een vinger aan de pols.'
- *Hoogleraar bestuursrecht Herman Bröring (RUG)*: 'Het nieuwe plan vraagt Kamerleden in feite om zichzelf buitenspel te zetten. Dan is het begrijpelijk dat ze op de rem trappen. Ze hebben maar kort de tijd. Het afkeuren van dit plan vergt niet per se veel tijd, een alternatief bedenken wel. [...] Een wet die de minister de bevoegdheid geeft om regelingen op landelijk niveau te maken, kan helpen om juridische lacunes en ongerechtvaardigde verschillen tussen veiligheidsregio's weg te nemen. Tegelijkertijd rijzen er nieuwe vragen over de afstemming met lokale verordeningen.'
- *Hans van Soest* schrijft in het AD dat met het principe om de maatregelen een wettelijke basis krijgen niks mis is. Volgens Van Soest is het zelfs gewenst omdat de situatie nog lang kan duren en de Tweede Kamer nu vooraf toestemming heeft gegeven. 'Probleem is alleen: de Tweede Kamer weet als ze instemt met deze noodwet niet tegen welke maatregelen ze ook 'ja' zegt'.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Verenigd onder de naam *Viruswaanzin.nl* spant een aantal wetenschappers een zaak aan tegen de Nederlandse Staat. Geëist wordt dat de coronamaatregelen per direct worden opgeheven. Het overheidsbeleid zou op angst berusten en niet op feiten. Zonder dat er een redelijk doel mee wordt gediend, zouden de geldende restricties grote schade aanrichten, onder andere aan de economie. Met alles wat we inmiddels weten over het virus kan een weldenkend mens niet van mening blijven dat deze bizarre situatie nog langer noodzakelijk is" zegt initiatiefnemer Willem Engel, voormalig farmaceutisch onderzoeker. De zaak dient op 25 juni bij de Rechtbank Den Haag.